

ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ศีลห้าของนักศึกษาไทยยุคปัจจุบัน

Understanding and Application of Five Precepts

Among Contemporary Thai Students

Kailing Zhao¹, ปรัศรา นิตยโชติ^{2*}, ดาริกา เมธี³, Jiaxiang Liu⁴, และ ปรมินทร์ ประภากร⁵Kailing Zhao¹, Pratsara Nitchot^{2*}, Darika Mathee³, Jiaxiang Liu⁴, and Porramin Praparkarn⁵^{1,2*,3,4} สาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย^{1,2*,3,4} Program in Chinese for Communication, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok, Thailand⁵ สาขาวิชาภาษาจีน, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่บพิธพิมุข จักรวรรดิ, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย⁵ Program in Chinese, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Bophitphimuk Chakkrawat Campus, Bangkok, Thailand

Received: March 10, 2025 Revised: May 27, 2025 Accepted: June 4, 2025

บทคัดย่อ

นักศึกษาไทยปัจจุบันมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำหลักคำสอนของศาสนาพุทธนิกายเถรวาทมาประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย เนื่องจากอิทธิพลที่กว้างขวางของพุทธศาสนาในสังคมไทย นักศึกษาไทยส่วนใหญ่มีโอกาสได้สัมผัสและเรียนรู้หลักคำสอนพื้นฐาน ซึ่งมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนาตั้งแต่วัยเด็ก อย่างไรก็ตาม ความรู้ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้คำสอนพุทธเถรวาทของนักศึกษาไทยยุคปัจจุบันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งบทความนี้วิเคราะห์ผ่านการทบทวนวรรณกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจนักศึกษาไทยในยุคปัจจุบันว่ามีความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้คำสอนพุทธเถรวาทในบริบทสังคมสมัยใหม่อย่างไร รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้คำสอนของพุทธศาสนา ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาไทยมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาในระดับสูง โดยเฉพาะศีล 5 ที่เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานด้านศีลธรรม และยังคงนำหลักธรรม คำสอนของพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังพบว่าการศึกษา ครอบครัว กระแสความทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ค่านิยมทางศีลธรรม ตลอดจนข่าวเชิงลบเกี่ยวกับพุทธศาสนา เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาไทยมีความผูกพันกับศาสนาน้อยลง ดังนั้น การส่งเสริมหรือการเสนอแนวทางให้คนในสังคมนำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามาใช้ในรูปแบบที่หลากหลาย และร่วมสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางที่จะต้องใช้หลักการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เบียดเบียนกัน หลักคำสอนทางศาสนาจึงเป็นส่วนหลักที่ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม

คำสำคัญ: ศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ศีล 5 การประยุกต์ศีล 5 นักศึกษาไทย

Abstract

Current Thai students have been educated, understood and be able to apply the teachings of Theravada Buddhism in various ways. This is due to the wide influence of Buddhism in Thai society. Most of Thai

*Corresponding author.Tel.:083 898 2891

Email address: pratsara.n@mail.rmutk.ac.th

DOI: 10.14456/lartsj.2025.8

students get opportunity to experience and learn basic doctrines, also participated in religious activities from childhood. However, the knowledge, understanding and application of Theravada Buddhist doctrines among contemporary Thai students have begun to change. This article is based on analysis through a literature review to survey current Thai students on their knowledge, understanding, and application of Theravada Buddhist doctrines in the modern social context, including factors that affect knowledge, understanding and application of Buddhist doctrines. Analysis results show that Thai students have a high level of awareness of Buddhist doctrines, especially the Five Precepts, which are basic moral principles that still being brought the principles or the teachings of Buddhist to apply in everyday life. In addition, it was found that education, family, modern trends in the globalization era, changes in social conditions, moral values, as well as negative news about Buddhism, these are all factors that cause Thai students to have less attachment to religion. Therefore, encouraging or offering guidelines for people in society to apply the principles of Buddhist doctrines in various and modern forms to consist with modern life is still important, since the Buddhist doctrines are guidelines that people in society must practice to live peacefully without harming each other, therefore religious doctrines are the main part that creates peace and order in society.

Keywords: Theravada Buddhism, Five Precepts, Application of the Five Precepts, Thai Student

บทนำ

ในสังคมไทยนั้น ศาสนาพุทธมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตเป็นวงกว้างและอยู่ในทุกมิติ เนื่องจากจำนวนประชากรภายในประเทศที่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทมีจำนวนมากโดยคิดเป็นร้อยละ 95 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ศาสนาพุทธถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไทย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลานาน อีกทั้งหลักคำสอนทางพุทธศาสนาส่งเสริมให้มีการคิดอย่างมีเหตุผลและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยเฉพาะศีล 5 ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานด้านศีลธรรม ความประพฤติของคนในสังคม เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ดังในสรภังคชาดกกล่าวถึงศีลไว้ดังนี้ “บุคคลใดในโลกนี้ สำรวมกาย วาจา ใจ ไม่ทำบาปกรรมอะไร ไม่พูดเหลวไหล เพราะเหตุแห่งตน บัณฑิตเรียกคนเช่นนั้นว่า ผู้มีศีล” (ขุ.ชา.ทุก.(ไทย) 27/76/607) อีกทั้งศีล 5 นี้ สามารถปฏิบัติและเริ่มต้นจากตัวเองได้ การรักษาศีล ผู้รักษาศีลต้องมีความตั้งใจและงดเว้นจากการกระทำอันมิชอบ ผู้รักษาศีลต้องปฏิบัติ ประคับประคอง และมีจิตใจที่หนักแน่นเพื่อไม่ให้ล่วงละเมิดศีล ด้วยการประคับประคองกาย วาจา ใจให้อยู่ในกรอบของศีล รู้จักยับยั้งชั่งใจ บังคับ ควบคุม รวมถึงการฝึกอบรมจิตใจตนเองให้แสดงออกต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มากระทบอย่างเหมาะสม มิเช่นนั้นสังคมจะวุ่นวาย ดังกรณีที่มีปรากฏเรื่องพฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลในสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาขั้นรุนแรง เพราะขาดการพัฒนาด้านพฤติกรรม ร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมเป็นผลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมมา ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ เช่น ปัญหาเรื่องพิษสุราเรื้อรัง สิ่งเสพติด การฆ่าคน [1] (สุพัตรา สุภาพ, 2549, หน้า 13) ดังนั้นหากสังคมขาดการควบคุมด้วยศีล ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นทางกายบ้าง ทรัพย์สินบ้าง มนุษย์จะรู้สึกหวาดหวั่น สะพรึงกลัวไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าสังคมควบคุมด้วยศีลไม่ประทุษร้ายกัน ด้วยกาย วาจาสังคมของเราจะน่าอยู่มากขึ้น [2] (วสิน อินทสระ, 2549, หน้า 37-38) ท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย แต่สถานภาพของศาสนาพุทธในสังคมไทยยังคงได้รับความสำคัญดังเดิม ความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานของคนในสังคมที่มีต่อศาสนาพุทธยังคงอยู่ในระดับสูง หากแต่ศีล 5 ที่นำมาใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงมีการเปลี่ยนแปลงไปและยืดหยุ่นปรับตามสภาพของสังคม ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้เขียนสนใจศึกษาเรื่องภูมิหลังความรู้ ความเข้าใจ คำสอนในศาสนาพุทธนิกายเถรวาทว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบ และในท่อนี้กล่าวถึงศีล 5 เนื่องจากเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานด้านศีลธรรมของ

วิถีชาวพุทธในประเทศไทย รวมถึงการนำความรู้ หลักธรรม คำสอน ความเข้าใจดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ให้สอดคล้องกับบริบทสังคม วิถีชีวิตปัจจุบัน และรักษาความสงบสุขของคนในสังคม

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาเถรวาทของนักศึกษาไทยปัจจุบัน

[3] พระชลญาณมุนี (2563) ได้กล่าวไว้ว่า “ศรัทธา” มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ศฺรทฺธา” หมายถึงความเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจและในความคิดของมนุษย์โดยทั่วไป และสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมที่จะแสดงออก รวมถึงเป็นแรงดลใจให้มนุษย์มีพฤติกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ [4] พระสมุห์สมชาย สิริสมปนโน (2536) ที่กล่าวว่าไว้ว่าศรัทธาหรือความเชื่อมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต โดยศรัทธาที่ผิดจะส่งผลให้ประพฤติดุกปฏิบัติผิดหรือผิดทำผิด ส่วนศรัทธาที่ถูกต้องจะส่งผลให้ประพฤติดุกหรือถูกทำถูกไปตามศรัทธานั้น ความศรัทธาต่อศาสนาพุทธของนักศึกษาไทยในปัจจุบัน สะท้อนความเชื่อดั้งเดิมที่มีต่อศาสนากับความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง แม้นักศึกษาไทยโดยทั่วไปจะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมทางด้านพระพุทธศาสนาแต่การเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทั่วโลก ส่งผลต่อความเชื่อ ความศรัทธา ความประพฤติ การปฏิบัติตนของนักศึกษาไทยที่เปลี่ยนแปลงไปดังนี้

1.1 ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่มีต่อพุทธศาสนาเถรวาท

ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของนักศึกษาไทยที่มีต่อคำสอนของศาสนาพุทธ สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจที่มีต่อความเชื่อในศาสนาพุทธด้านวัฒนธรรม การศึกษา และภูมิหลังสังคม ความรู้ความเข้าใจนี้ไม่เพียงแต่จะเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อคำสอนพื้นฐานของศาสนาพุทธ แต่ยังเกี่ยวข้องกับการประพฤติดุกปฏิบัติตนชีวิตประจำวันและค่านิยมของสังคม นักศึกษาไทยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเชื่อและคำสอนพื้นฐานของศาสนาพุทธ โดยเฉพาะคำสอนศีล 5 อริยสัจ 4 และมรรคมีองค์ 8 ซึ่งตรงกับงานวิจัย [5] Srisuwan (2020) ที่กล่าวว่า นักเรียนมีความเข้าใจคำสอนดังกล่าวข้างต้น คิดเป็นร้อยละ 75 รวมถึงความสำคัญในการตระหนักรู้ด้านคุณธรรมและการประพฤติดุกปฏิบัติตน

การศึกษาศาสนาขั้นพื้นฐานในสังคมไทยนั้นถือว่าสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะความศรัทธาของวัยรุ่นที่มีต่อศาสนา และการสร้างแนวคิดด้านคุณธรรม การศึกษาศาสนาขั้นพื้นฐานกำหนดให้มีระบบการเรียนการสอนคำสอนของศาสนาพุทธ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจถึงหัวใจสำคัญของแนวคิด และการประพฤติดุกปฏิบัติของศาสนาพุทธ รองลงมาคือ หลักศีลธรรม จริยธรรม ที่ระบบการศึกษาให้ความสำคัญ เช่น ศีล 5 ความเมตตากรุณา เพื่อสร้างค่านิยม และเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ความศรัทธาที่แน่วแน่ยังส่งผลต่อพื้นฐานการเรียนศาสนา การเรียนศาสนาและกิจกรรมมีส่วนส่งเสริมให้ความเชื่อ ความศรัทธาด้านศาสนาของนักเรียนเพิ่มขึ้น ทำให้พวกเขาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ท้าทายต่าง ๆ ในสังคม มักจะอาศัยคำสอนศาสนาพุทธเป็นที่พึ่ง การเรียนการสอนศาสนาปกตินักเรียนมักจะร่วมกิจกรรมกับทางวัด และรวมถึงการบริการด้านสังคม ด้วยเหตุนี้ ความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของศาสนาพุทธยิ่งทวีคูณ ขณะเดียวกันการเรียนการสอนศาสนาส่งเสริมให้นักเรียนคิดและตั้งคำถาม ทั้งยังรักษาความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อศาสนา และสามารถยอมรับวัฒนธรรมอื่น ๆ รวมถึงแนวคิดศาสนาที่ต่างออกไป

นอกจากนี้งานวิจัยระบุว่า ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยส่งผลกระทบต่อความเชื่อทางศาสนาของนักเรียน และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญ สถานศึกษาของไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมปลายล้วนแต่บรรจุรายวิชาพระพุทธศาสนาในหลักสูตร รายวิชาเหล่านี้มักครอบคลุมคำสอนพื้นฐานของศาสนาพุทธ ประวัติศาสตร์ และศีลธรรมจริยธรรม รายวิชาเหล่านี้ทำให้นักเรียนไทยมีความรู้พื้นฐานทางศาสนาพุทธ โดยเฉพาะได้รับอิทธิพลที่เป็นเอกลักษณ์ของศาสนาพุทธ รวมถึงอายุของนักเรียนที่เพิ่มขึ้นและระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะส่งผลต่อความเข้าใจในศาสนาพุทธและทำให้มีทัศนคติที่หลากหลายมากขึ้น โดยทั่วไปหลังจากนักเรียนเข้าศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแล้วจะมีความ

สนใจด้านศาสนาพุทธน้อยลง และจะให้ความสนใจแนวคิดสมัยใหม่และความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ มากกว่าคำสอนทางศาสนาแบบดั้งเดิมซึ่งสอดคล้องกับ Pew Research เผยผลสำรวจว่ามีผู้คนที่ไม่มีศาสนาทั่วโลกมากขึ้น 1.19 พันล้านคน และยังระบุว่า คนรุ่นใหม่เข้าร่วมศาสนาน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกันสังคมไทยนั้นรับรู้กระแสข่าวเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมของพระสงฆ์บ่อย ๆ ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเสื่อมถอยของศาสนาพุทธในไทย เชื่อมโยงไปสู่การ “ไม่นับถือศาสนา” ของคนยุคนี้ที่ “ศาสนา” อาจไม่ใช่สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของพวกเขาอีกต่อไป [6] (กรุงเทพฯ, 2565)

1.2 การปฏิบัติตามความเชื่อ

แม้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมีความเข้าใจต่อคำสอนศาสนาพุทธค่อนข้างดี แต่การดำเนินชีวิตจริงนั้น การปฏิบัติตามความเชื่อของพวกเขาได้รับอิทธิพลจากหลากหลายปัจจัยของสังคมยุคปัจจุบัน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจเรื่องศีล 5 แต่ในทางปฏิบัตินั้น โดยเฉพาะศีลข้อ 5 เรื่องการงดเว้นดื่มสุรามักหย่อนยาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [7] Kitarsa (2012) ที่กล่าวว่า การพบปะ เข้าสังคมของกลุ่มวัยรุ่น การดื่มสุราเป็นเรื่องปกติที่พบเห็นได้โดยทั่วไป ทำให้ศีลข้อห้ามเรื่องการดื่มสุรานั้นไม่มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด การแทรกซึมของวัฒนธรรมสมัยใหม่ทำให้ความเข้าใจเรื่องศีล 5 การประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางศาสนาพุทธของผู้เรียนบางส่วนนั้นเปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันงานวิจัย [8] Rungfamai (2018) กล่าวว่า สื่อโซเชียลมีเดียทำให้ผู้เรียนง่ายต่อการเข้าถึงวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่าง ส่งผลให้การปฏิบัติตามศีลหรือข้อห้ามในศาสนาพุทธเป็นเรื่องท้าทายสำหรับพวกเขา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [9] Swearer (2010) กล่าวว่า คนรุ่นใหม่มีโอกาสเข้าถึงและสัมผัสกับวัฒนธรรม ค่านิยมที่หลากหลาย ส่งผลให้คนรุ่นใหม่มีมุมมองต่อคำสอนดั้งเดิมของศาสนาพุทธที่เปลี่ยนไป

1.3 อิทธิพลด้านครอบครัวและการศึกษา

ครอบครัวและการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อและศรัทธา นักศึกษาไทยส่วนใหญ่เติบโตมาจากครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธ โดยได้รับอิทธิพลมาจากพ่อแม่และบรรพบุรุษ ดังนั้น จึงคุ้นเคยกับการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและเทศกาลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [10] Komin (1991) ที่กล่าวว่า การศึกษาครอบครัวและการศึกษาศาสนามีผลกระทบต่อความเชื่อและค่านิยมของผู้เรียน รวมถึงสถาบันครอบครัวเองมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อความเชื่อทางศาสนาเช่นกัน ทั้งยังมีส่วนสำคัญในการสืบต่อความเชื่อด้านศาสนา โดยที่ความเชื่อและการปฏิบัติศาสนกิจทางศาสนาของผู้ปกครองก็ส่งผลโดยตรงต่อทัศนคติทางศาสนาและการมีส่วนร่วมของบุตรหลาน ทั้งนี้ครอบคลุมถึงกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมล้วนมีอิทธิพลต่อความเข้าใจและการปฏิบัติศาสนกิจทางศาสนาของผู้เรียนด้วยเช่นกัน ผู้เรียนมักจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนและสังคมเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ทั้งยังมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกับอัตลักษณ์ประจำชาติ มีผู้เรียนจำนวนไม่น้อยแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนาในชีวิตประจำวัน อีกทั้งสังคมไทยโดยทั่วไปยังให้ความสำคัญกับศาสนาพุทธ กิจกรรม เทศกาลและวัด ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย สิ่งเหล่านี้ยังคงมีอิทธิพลต่อแนวคิดและแนวปฏิบัติทางศาสนาของผู้เรียน นอกจากนี้ระบบการศึกษาของไทยมักประกอบด้วยการศึกษาศาสนาขั้นพื้นฐาน ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคำสอนศาสนาพุทธ แต่ยังช่วยเพิ่มความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางศาสนาพุทธด้วย ทั้งนี้การศึกษาศาสนาพุทธถือเป็นส่วนสำคัญของระบบการศึกษาไทย โดยผู้เรียนจะเริ่มเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา ทำให้นักเรียนไทยส่วนใหญ่ได้รับการปลูกฝังคำสอนพื้นฐานของพุทธศาสนา อีกทั้งมีประชากรไทยจำนวนมาก โดยคิดเป็นร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ส่งผลให้ศาสนาพุทธมีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมสังคมไทย ระบบการศึกษา และวิถีชีวิตประจำวันของคนไทยแต่ละระดับความศรัทธาและรูปแบบการปฏิบัติที่ต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

1.4 การปรับตัวให้เข้ากับชีวิตยุคปัจจุบัน

แม้ว่านักศึกษาไทยจำนวนมากจะต้องเผชิญกับแรงกดดันของยุคสมัย หากแต่พวกเขายังคงพยายามรักษาหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [9] Swearer (2010) เมื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พวกเขามักจะแสวงหาสมดุลระหว่างการปฏิบัติศาสนาแบบดั้งเดิมและวิถีชีวิตสมัยใหม่

เช่น ช่วงเทศกาลศาสนาที่สำคัญ พวกเขามีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่วัด ขณะเดียวกันมีงานวิจัยบางส่วนระบุว่า การแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตและสื่อโซเชียลมีเดียทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยมีโอกาสสัมผัสและเข้าถึงวัฒนธรรมและแนวคิดที่หลากหลาย ส่งผลให้พวกเขามีมุมมองและทัศนคติต่อพุทธศาสนาที่เปิดกว้างและเป็นพหุนิยมมากขึ้น นักศึกษาบางส่วนเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับคำสอนศาสนาแบบดั้งเดิมและแสวงหาความรู้จากศาสนาอื่นหรือระบบปรัชญาอื่น ๆ กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยบริบทนี้นักศึกษาอาจซึมซับองค์ประกอบของศาสนาและวัฒนธรรมอื่น ซึ่งส่งผลต่อความเข้าใจและการปฏิบัติตน ขณะเดียวกันส่งผลให้นักศึกษาบางกลุ่มได้ทบทวนและขบคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของศาสนาตัวเอง อาจนำไปสู่การยึดมั่นและปฏิบัติตามคำสอนของพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นวิธีการต่อต้านการทำให้เป็นเนื้อเดียวกันของวัฒนธรรมโลก อีกทั้งแนวโน้มปัจเจกนิยมของสังคมสมัยใหม่ ทำให้นักศึกษาจำนวนมากให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองและมุ่งผลประโยชน์ส่วนบุคคลมากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การลดทอนความศรัทธาในศาสนาแบบเดิม การบริโภคนิยมและวิถีชีวิตที่เร่งรีบในสังคมสมัยใหม่อาจทำให้นักศึกษาเกิดความขัดแย้งด้านศีลธรรมและค่านิยมเกี่ยวกับคำสอนของพุทธศาสนา ซึ่งส่งผลต่อทางความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อศาสนา นอกจากนี้ อิทธิพลของการศึกษาที่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่มีโอกาสทางการศึกษาที่หลากหลาย ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้มุมมองทางศาสนาของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไป กลุ่มคนรุ่นใหม่บางส่วนเกิดความลังเลใจต่อความเชื่อทางศาสนาภายใต้สถานการณ์บางอย่าง มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาและแนวทางการปฏิบัติตนตามที่ได้รับถ่ายทอดมา

2. การประยุกต์ใช้คำสอนพุทธศาสนาเถรวาทของนักศึกษาไทย

ในทางปฏิบัติ นักศึกษาไทยนำคำสอน หลักหรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของพุทธศาสนาเถรวาทมาประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย นักศึกษาบางส่วนยังคงรักษาขนบธรรมเนียมทางศาสนาแบบดั้งเดิม เช่น การทำบุญ การปฏิบัติสมาธิ และการรักษาศีล 5 อีกทั้งยังนำแนวคิดด้านศีลธรรมของพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อาทิ นักศึกษาบางคนมองแนวคิดเรื่อง “กรรม” สามารถช่วยให้พวกเขามีความรับผิดชอบต่อชีวิตและการเรียนมากขึ้น ขณะเดียวกัน หลักคำสอนเรื่อง “อนิจจัง” มีส่วนช่วยให้พวกเขาปรับอารมณ์และยอมรับความล้มเหลวหรืออุปสรรคในชีวิตได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม มีนักศึกษาบางส่วนมองว่าคำสอน หลักหรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ ในศาสนาพุทธเป็นเพียงธรรมเนียมปฏิบัติส่วนหนึ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมวิถีชาวพุทธมากกว่าการนำมาปฏิบัติในชีวิตส่วนตัว เช่น พวกเขาอาจเข้าร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาในช่วงเทศกาลที่วัด แต่ไม่ได้หมายความว่าในชีวิตประจำวันพวกเขาจะปฏิบัติตามคำสอนทางพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ซึ่งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนี้ ส่วนหนึ่งมาจากสภาพสังคมปัจจุบันที่ส่งผลให้คนมีวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ทำให้ไม่มีเวลาสำหรับการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง นอกจากนี้ นักศึกษาบางคนมองว่าศีล 5 บางข้อในพุทธศาสนา เช่น การงดเว้นสุรา หรือการไม่พูดเท็จ อาจเป็นเรื่องที่ยากจะปฏิบัติอย่างเคร่งครัดได้ในชีวิตจริง จึงเลือกนำคำสอนหรือแนวปฏิบัติมาใช้ในบางแง่มุม หรือปรับใช้ตามความเหมาะสมแต่ละสถานการณ์

2.1 ความเข้าใจศีลห้าของนักศึกษาไทย

นักศึกษาไทยยุคปัจจุบันมีความเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 ของพุทธศาสนาเถรวาทในระดับหนึ่ง แต่การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [5] Srisuwan (2020) ระบุว่า นักศึกษาคิดเป็นจำนวนร้อยละ 75 สามารถอธิบายศีล 5 ได้อย่างถูกต้อง และเข้าใจความสำคัญของศีล 5 ในการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ขณะที่งานวิจัยของ [11] Ishii (1986) กล่าวว่า หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับศีล 5 ของนักศึกษา นอกจากนี้งานวิจัยระบุว่า ศีล 5 ถูกมองว่าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตทั้งในด้านศีลธรรมและพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [9] Swearer (2010) กล่าวว่า นักศึกษาโดยทั่วไปเชื่อว่าการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ช่วยเสริมสร้างคุณธรรมส่วนบุคคลและความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไรก็ตาม จากการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของสังคมปัจจุบันทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 ของนักศึกษาบางส่วนเริ่มมีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้อิทธิพลของบริโภคนิยมและปัจเจกนิยม ทำให้การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในชีวิตยุคปัจจุบันมีความ

ซับซ้อนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับความท้าทายในสังคมสมัยใหม่ นักศึกษามหาวิทยาลัยมักจะไตร่ตรองตนเองเมื่อต้องปฏิบัติตามหลักศีล 5 ขณะเดียวกันพยายามปรับให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน งานวิจัย [8] Rungfamai (2018) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มองว่าหลักปฏิบัติของศีล 5 จำเป็นต้องปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ พวกเขาตีความหลักของศีล 5 ในลักษณะที่ยืดหยุ่นเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และสร้างสมดุลระหว่างความเชื่อส่วนบุคคลกับความต้องการในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ค่านิยมของนักศึกษาไทยที่มีต่อศีล 5 ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างความเชื่อทางศาสนาแบบดั้งเดิมกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ แม้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะยอมรับศีล 5 ในฐานะหลักนำทางด้านศีลธรรมและพฤติกรรม แต่การเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบันก็ส่งผลต่อแนวทางปฏิบัติและมุมมองของพวกเขาที่มีต่อศีล 5 เช่นกัน

2.2 การประยุกต์ใช้ศีลห้าของนักศึกษาไทย

ศีล 5 ในพุทธศาสนานิกายเถรวาทถือเป็นศีลระดับพื้นฐานเพราะ ศีล หมายถึง ความเป็นปกติธรรมดา หรือการประพฤติชอบทางกาย วาจา และเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานที่ชาวพุทธควรยึดถือในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นข้อปฏิบัติที่ใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้สงบเรียบร้อย เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียว ทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาศีลธรรมส่วนบุคคล ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคม และส่งเสริมความสงบสุขในสังคม ซึ่งศีล 5 ประกอบด้วยข้อปฏิบัติดังนี้

(1) ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของตนโดยไม่เบียดเบียนชีวิตร่างกายของผู้อื่น สัตว์อื่น แต่เป็นผู้มีใจประกอบด้วยเมตตากรุณา มีความรักความหวังดีต่อกันเป็นพื้นฐาน

(2) อทินนาทานา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งการขโมย มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของคนโดยไม่เบียดเบียนทรัพย์สิน และไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ด้วยการลักขโมย เป็นต้น แต่เป็นการดำเนินชีวิตโดยสุจริต ยุติธรรม หาเลี้ยงชีพโดยชอบ เรียกว่า สัมมาอาชีวะ

(3) กาเมสุ มิจฉาราวา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการประพฤติดูในกาม ซึ่งเป็นความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของคนโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นในทางคู่ครอง ไม่ละเมิดสิทธิ์ในบุคคลผู้เป็นที่รักของผู้อื่น รวมทั้งไม่ผิดประเวณีทางเพศ ไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตนเอง มีใจมั่นคงในคู่ครองของตน สามารถควบคุมอารมณ์ในเรื่องเพศได้

(4) มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ คือ มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง อันเป็นสาเหตุต้อนหรือทำลายประโยชน์ผู้อื่นแต่มีความซื่อสัตย์ มีสัจจะ รักษาสัจจะ พูดแต่ความจริง คำมีประโยชน์ คำสมานฉันท์สามัคคี เป็นต้น

(5) สุราเมรัยเมษัชปะมาทัฏฐานา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากของมีเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเอง ด้วยการดื่ม การสูบ ฉีด สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือ เป็นยาเสพติดทุกประเภท อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทพลาดพลั้ง เกิดความมัวเมา เสียสติสัมปชัญญะ และทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน แต่มีสติระวังตัวมิให้ติดสิ่งเสพติดเหล่านั้น ทั้งสามารถควบคุมจิตใจ ควบคุมอารมณ์มิให้ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดทั้งหลายด้วย [12] (ไสว มาลาทอง, 2562, หน้า 109-112)

[11] Ishii (1986) ศึกษาบทบาททางประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนาในสังคมไทย และความหมายของพุทธศาสนาในบริบทสมัยใหม่ ผ่านการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์และการศึกษาวัฒนธรรม Ishii เน้นว่าคำสอนของพุทธศาสนา ในที่นี้รวมถึงศีล 5 มีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานทางศีลธรรมและบรรทัดฐานทางพฤติกรรมของสังคมไทย แม้ว่าคนหนุ่มสาวจะเผชิญกับความท้าทายในสังคมสมัยใหม่ แต่ศีล 5 ยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาด้านศีลธรรม นักศึกษาส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามข้อปฏิบัติของศีล 5 ได้ เช่น ศีลข้อ 1 กล่าวถึงเรื่องการงดเว้นการฆ่าสัตว์ มีนักศึกษาหลายคนเลือกทางอาหารมังสวิรัตหรือพยายามลดการทำร้ายสัตว์ให้น้อยที่สุด งานวิจัย [10] Komin (1991) ศึกษาค่านิยมของ

คนไทยและความเชื่อมโยงกับคำสอนของพุทธศาสนา (รวมศีล 5) พบว่าค่านิยมของคนไทยได้รับอิทธิพลเชิงลึกจากพุทธศาสนา โดยศีล 5 มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางสังคม และการตัดสินใจทางศีลธรรมของแต่ละบุคคล เมื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยต้องเผชิญกับความท้าทายของความทันสมัย พวกเขาหันมาใช้ศีล 5 เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตทางศีลธรรม ขณะเดียวกัน [13] Peleggi (2007) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและอัตลักษณ์ของไทย พบว่าพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญของชาติและยังคงมีคุณค่าทางศีลธรรมในสังคมสมัยใหม่ และส่งผลต่อพฤติกรรมความเชื่อของคนรุ่นใหม่ ขณะที่งานวิจัย [9] Swearer (2010) พบว่าแม้ว่านักศึกษาจะมีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับศีล 5 แต่ในสังคมสมัยใหม่นักศึกษาบางส่วนมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ลดลง โดยเฉพาะศีลข้อ 3 และศีลข้อ 5 ที่กล่าวถึงการงดเว้นเรื่องการประพฤติดินในกาม และงดเว้นจากการดื่มของมึนเมา

ศีลข้อ 3 แม้ว่านักศึกษาจะตระหนักในศีลข้อนี้ แต่ด้วยบริบทของสังคมที่เปิดกว้างและมีความหลากหลายมากขึ้นในยุคปัจจุบัน ระดับการปฏิบัติตามศีลข้อนี้จึงแตกต่างกันไป การเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่และแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศทำให้นักศึกษามีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติตามศีลข้อนี้ งานวิจัย [14] Phra (2011) พบว่าคนหนุ่มสาวแสวงหาการสนับสนุนทางจิตใจและแนวทางศีลธรรมจากพุทธศาสนา โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับช่วงเวลาท้าทายในชีวิต อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตามศีล 5 ในทางปฏิบัติได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม คนหนุ่มสาวบางส่วนมองว่าศีล 5 ควรถูกนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ ประเด็นที่กล่าวถึงคนหนุ่มสาวบางส่วนมองว่าศีล 5 ควรถูกนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ ผู้เขียนมีความคิดเห็นที่หลากหลาย ๑ ครั้ง สถานการณ์ในสังคมหากต้องปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างตรงไปตรงมาอาจเป็นสิ่งที่ปฏิบัติจริงได้ยาก ดังเช่นศีลข้อที่ 2 เรื่องงดเว้นการพูดเท็จ หลายครั้งที่เกิดเหตุการณ์ “White Lies” หรือ “คำโกหกสีขาว” หากฟังผิวเผินแน่นอนว่า “การโกหก” สำหรับใครหลายคนฟังดูเหมือนการเห็นแก่ตัว เป็นการปกปิดความผิดของตนเอง เพื่อให้ตนเองสบายใจ และพ้นผิดได้ แต่ทว่า “การโกหกสีขาว” นั้นแตกต่างจากการโกหกปกปิด คือ การโกหกเพื่อเป็นการหวังดี โกหกเพื่อหวังให้อีกฝ่ายรู้สึกสบายใจ หรืออาจทำให้ความสัมพันธ์นั้น ๆ ราบรื่น [15] (วงศ์ธรรม ทุมกิจจ, 2566) เช่น ภรรยาฝึกทำอาหารครั้งแรก เมื่อทำอาหารเสร็จภรรยาได้ถามสามีว่า “อาหารรสชาติเป็นอย่างไรบ้าง” ความคิดของสามีคือ รสชาติไม่อร่อยเอาเสียเลย แต่หากสามีพูดความจริงออกไป อาจทำให้ภรรยานั้นเสียความรู้สึกแน่ ๆ เพราะสามีเห็นความตั้งใจในขั้นตอนการทำอาหารของภรรยาตั้งแต่ต้นจนจบ สามีเลยตอบกลับไปว่า “รสชาติดีเลยนะ คุณเพิ่มรสหวานสักหน่อยจะกลมกล่อมมากขึ้น”แน่นอนผลของคำพูดย่อมได้รับผลที่ดีกว่า ส่งผลให้ภรรยามีกำลังใจและความตั้งใจในการทำอาหารมากขึ้น ทั้งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยานั้นราบรื่น ซึ่งหากมองในมุมของศีล 5 สามีโกหก คือ การผิดศีลข้อ 4 ที่กล่าวถึงเรื่องการงดเว้นการพูดเท็จ แต่หากมองในสถานการณ์นี้ คือ เจตนาของผู้เป็นสามีไม่ได้ประสงค์ร้าย แต่โกหกเพื่อให้สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยานั้นราบรื่น รักษาความรู้สึกของภรรยา เหตุการณ์นี้เป็นตัวอย่างหนึ่งที่อาจเกิดได้จริงในชีวิตประจำวัน หากต้องวิเคราะห์เหตุการณ์ดังกล่าว ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าเป็นการไม่ได้ปฏิบัติตามศีลข้อ 4 เรื่องการงดเว้นจากการพูดเท็จ แต่สามีมีเจตนาที่ดีต่อภรรยา เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดจากความยืดหยุ่นและปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยข้างต้นดังที่กล่าวมาแล้ว ขณะเดียวกันงานวิจัย [7] Kitiarsa (2012) พบว่าการปฏิบัติตามศีล 5 ในหมู่คนหนุ่มสาวมีความแตกต่างกันชัดเจนระหว่างรุ่น แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะยอมรับคุณค่าทางศีลธรรมของศีล 5 ในเชิงทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติมักปรากฏการปฏิบัติในลักษณะมือถือสาปากถือศีล คือ การแสดงตัวว่าเป็นคนมีศีลมีธรรมแต่กลับประพฤติชั่ว ขณะเดียวกันการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ลดลงเช่นกัน งานวิจัย [8] Rungfamai (2018) ชี้ให้เห็นว่า แม้ความทันสมัยจะก่อให้เกิดความท้าทายต่อความเชื่อดั้งเดิม แต่นักศึกษาส่วนใหญ่ยังคงมีความเข้าใจและยอมรับในหลักศีล 5

นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาปฏิบัติตามศีลแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมที่พวกเขาอยู่ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อความเข้าใจของพวกเขาที่มีต่อศีลธรรมและข้อปฏิบัติทางศาสนา งานวิจัย [7] Kitiarsa (2012) พบว่า พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในหมู่นักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นเรื่องที่พบได้ทั่วไปโดยเฉพาะกิจกรรมเข้าสังคม ผู้เขียนมี

ความคิดเห็นว่า เมื่อเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป และพบได้บ่อยจนเป็นเรื่องปกติอาจส่งผลต่อมุมมองของบุคคลที่มองว่าใคร ๆ ก็ดื่มสุรา หากจะดื่มสุราก็ไม่ได้ทำให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องแปลก หรือเป็นพฤติกรรมที่แปลกแยก ดังนั้นส่งผลให้ศีล 5 เรื่องงดเว้นการดื่มของมึนเมาระดับการปฏิบัติตามศีลนั้นลดลงได้ อีกทั้งปัจจุบันบางกรณีการดื่มแอลกอฮอล์เป็นเหตุผลดื่มเพื่อสุขภาพ ส่วนศีลข้อศีล 2 และข้อ 3 นั้น ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า หากคนในสังคมนำศีลข้อดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สามารถปฏิบัติตามได้อย่างเคร่งครัด ย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ดังเช่น ชาวที่ปรากฏตามสื่อกรณีที่ถูกขายขโมยลูกขึ้นจากร้านค้าเพื่อนำไปให้มารดา หากจะมองในแง่มุมว่าลูกชายมีความรักและเป็นห่วงมารดา มีความกตัญญู สามารถมองแบบนี้ได้ แต่ความรัก ความกตัญญูที่มีต่อมารดาแล้วนำมาซึ่งต้องก่อเหตุลักทรัพย์นั้น ผลจากการลักทรัพย์ส่งผลให้ผู้ก่อเหตุถูกดำเนินคดี เจ้าของทรัพย์นั้นเดือนร้อนเพราะถูกลักทรัพย์ การกระทำความผิดนั้นผิดทั้งศีลและผิดทั้งกฎหมาย สำหรับศีลข้อ 3 นั้น ปัจจุบันในสังคมมีนักศึกษาที่เป็นครูจำนวนไม่น้อยที่มีค่านิยมอยู่ก่อนแต่ง ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าการนำศีลข้อ 3 มาปฏิบัติใช้อย่างสำคัญ ไม่ว่าจะคบหาในฐานะคู่รัก ไม่ได้มีพันธะผูกพันทางกฎหมาย แต่การซื้อสัตย์ต่อคนรักของตนเองช่วยป้องกันความวุ่นวายที่จะเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ สามารถป้องกันโรคร้ายที่ติดต่อกันผ่านการมีเพศสัมพันธ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทยที่มีค่านิยมแบบพัวเดียวเมียเดียว ซึ่งค่านิยมแนวคิดนี้ส่วนหนึ่งคือได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนาเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปว่า การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของนักศึกษาไทยในยุคปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างประเพณีดั้งเดิมกับความเป็นสมัยใหม่ แม้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจศีล 5 ในระดับสูง แต่เมื่อเผชิญกับความท้าทายจากกระแสความทันสมัยและโลกาภิวัตน์ ทำให้ระดับการปฏิบัติตามศีลของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน การปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในแต่ละข้อนั้นกลายเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้ปฏิบัติว่าสามารถยึดปฏิบัติตามได้ครบทุกข้อหรือไม่ ในทุก ๆ สถานการณ์ที่ผู้ปฏิบัติได้เผชิญ ดังนั้นการนำศีล 5 มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ยึดหยุ่นหรือสอดคล้องกับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ ผู้เขียนมีความคิดเห็นเห็นว่า หลาย ๆ ครั้งหากเกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่า เราควรเลือกปฏิบัติแนวทางนั้น เนื่องจากการปฏิบัติจริงมีปัจจัยหลายอย่างที่ไม่ได้เอื้อต่อผู้ปฏิบัติให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างตรงไปตรงมา เช่น แนวความคิด วัฒนธรรม การประเพณีปฏิบัติที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ขอแค่ผู้ปฏิบัติมีเจตนาดีหากมีความจำเป็นต้องยึดหยุ่น หรือนำศีล 5 มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และไม่ได้ส่งผลเสียหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม ผู้เขียนพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ อย่างไรก็ตาม ศีล 5 ยังคงเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานที่ส่งเสริมให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม เนื่องจากเป็นแนวทางปฏิบัติเบื้องต้นที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางกาย วาจา ใจ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและไม่เบียดเบียนกัน

3. ทิศทางการเผยแพร่และพัฒนาพุทธศาสนาในอนาคต

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้และการประยุกต์ใช้คำสอนพระพุทธศาสนาของนักศึกษาไทยยุคปัจจุบัน แวดวงพุทธศาสนาและแวดวงการศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัว เพื่อให้ถ่ายทอดคำสอน ความรู้ วัฒนธรรมของพุทธศาสนาเป็นต้น ไปยังคนรุ่นใหม่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ณ ที่นี้ ผู้เขียนขอเสนอประเด็นดังกล่าวดังนี้ เพื่อเสนอเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้อ่านในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

3.1 การศึกษาพุทธศาสนาแบบร่วมสมัย

ควรบรรจุหลักสูตรพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ในทุกระดับการศึกษา เช่น การบูรณาการพุทธศาสนากับศาสตร์อื่น ๆ อาทิ จิตวิทยาและจริยศาสตร์ รวมถึงวิธีการถ่ายทอดคำสอน ความรู้ทางศาสนาควรมีการประยุกต์ นำเทคนิคใหม่ ๆ มาร่วมใช้และควรปรับวิธีการ เนื้อหาเพื่อให้เหมาะสมกับวัยของผู้รับ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาและทำให้หลักคำสอนของพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่เข้าใจง่ายขณะเดียวกันเข้าถึงได้ง่ายเช่นกัน

3.2 การเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย

ใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เช่น วิดีโอสั้น พอดแคสต์ การถ่ายทอดสด เพื่อเผยแพร่คำสอนพุทธศาสนา ในรูปแบบที่เข้าถึงง่ายสำหรับคนรุ่นใหม่ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เช่น การให้พระนักเทศก์ออนไลน์เป็นผู้บรรยายและให้ความรู้ทางศาสนาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ นอกเหนือจากการที่บุคคลจะต้องเดินทางไปวัดเท่านั้นจึงจะได้รับฟังคำสอนหรือความรู้ทางศาสนา

3.3 การเสริมสร้างกิจกรรมทางศาสนาเชิงประสบการณ์

ส่งเสริมให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การบวชระยะสั้น คอร์สฝึกสมาธิ งานอาสาสมัคร เพื่อให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้ เข้าใจถึงคำสอน และวัฒนธรรมพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นผ่านการปฏิบัติจริง ไม่ใช่เพียงศึกษาทฤษฎีเท่านั้น

3.4 การผสมผสานเทคโนโลยีกับศาสนา

พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการทำสมาธิ มีหลักสูตรพระพุทธรูปแบบออนไลน์ และมีระบบผู้ช่วยตอบคำถามเกี่ยวกับพุทธศาสนาด้วย AI เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างการเผยแพร่คำสอน ความรู้ วัฒนธรรมทางพุทธศาสนา เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ผู้เขียนมองว่าการรับรู้และการประยุกต์ใช้คำสอน ความรู้ วัฒนธรรมทางพุทธศาสนาของนักศึกษาไทยยุคปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลง แม้ว่านักศึกษาบางส่วนยังคงมีศรัทธา และปฏิบัติตามหลักพระพุทธรูปศาสนาแต่การเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบันได้ส่งผลให้นักศึกษาบางส่วนให้ความสนใจต่อพุทธศาสนาน้อยลง หรือแม้กระทั่งมองว่าเป็นเพียงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมเท่านั้น และในอนาคตผู้เขียนมองว่า การเผยแพร่คำสอน ความรู้ วัฒนธรรมทางพุทธศาสนาจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคปัจจุบัน เพื่อให้พุทธศาสนาสามารถคงบทบาท มีคุณค่า และส่งผลเชิงบวกต่อคนรุ่นใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย [16] Smith (2019) ระบุว่าความเชื่อทางศาสนาของนักศึกษาไทยกำลังเปลี่ยนแปลง ความหลากหลายทางสังคมทำให้คนหนุ่มสาวจำนวนมากเริ่มให้ความสนใจกับศาสนาอื่นนอกเหนือจากพระพุทธศาสนา บางคนถึงกับพยายามผสมผสานหลักคำสอนของพุทธศาสนากับองค์ประกอบของวัฒนธรรมหรือศาสนาอื่น ๆ เพื่อสร้างระบบความเชื่อมั่นในแบบของตนเอง

สรุป

จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์งานวิจัยต่าง ๆ กล่าวว่าโดยสรุปว่าความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้คำสอนพุทธศาสนาของนักศึกษาไทยยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้หลักคำสอนทางศาสนาได้แก่ การได้รับอิทธิพลด้านการศึกษา ครอบครัว กระแสความทันสมัยของโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต นักศึกษาไทยพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักธรรม คำสอนต่าง ๆ ทางด้านศาสนา การรับรู้ ความเข้าใจในระดับสูง เนื่องจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย มีอิทธิพลเป็นวงกว้างต่อด้านต่าง ๆ ในสังคม อาทิ วงการการศึกษาที่หลักสูตรมีรายวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่บรรจุในหลักสูตรตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แน่นนอนว่านักศึกษาไทยส่วนใหญ่ของประเทศย่อมได้รับอิทธิพลและการถ่ายทอดความรู้ เรื่องหลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทำให้สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว การศึกษา สังคม วัฒนธรรม รวมถึงค่านิยมต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เคยมีในอดีตย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเช่นกัน การหล่อหลอมจากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ส่งผลให้นักศึกษามีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะตั้งคำถาม และรวมถึงมีความกล้าที่จะแสดงออกถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมากกว่าในอดีต อีกทั้งบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะสภาพลักษณะของศาสนาพุทธที่ถดถอยลงส่งผลกระทบต่อความเชื่อศาสนาแบบดั้งเดิม

ปัจจุบันการรับรู้และการนำหลักธรรม คำสอนทางพุทธศาสนาของนักศึกษาไทยมีแนวโน้มในการประยุกต์ใช้ในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะศีล 5 ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของชาวไทยส่วนใหญ่ จากกรณีนี้ทำให้ทราบได้ว่า นักศึกษาไทยยังคงยอมรับ และนำหลักธรรม คำสอนทางพุทธศาสนาไปปฏิบัติใช้เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินในชีวิตประจำวัน แม้ว่าจะต้องมีการประยุกต์ใช้ในรูปแบบใหม่ ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินชีวิตของพวกเขาเหล่านั้นราบรื่น ขอเพียงแค่ว่ายังมีเจตนาดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่เกิดจากการประยุกต์ใช้นั้น ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเอง ส่วนรวมและยังคงรักษาความสงบสุขในสังคมได้

เอกสารอ้างอิง

- [1] สุพัตรา สุภาพ. (2549). *ปัญหาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- [2] วศิน อินทสระ. (2549). *พุทธจริยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์ธรรม.
- [3] พระชลญาณมุนี. (2563). พระพุทธศาสนากับความเชื่อ. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 6(2), 99–105.
- [4] พระสมุห์สมชาย สิริสมปนโน. (2536). การปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(1), 211–221.
- [5] Srisuwan, S. (2020). Influence of Buddhist teachings on lifelong learning competencies of university student. *Mahamakut Buddhist University Journal*.
- [6] กรุงเทพธุรกิจ. (2522). *ทำไมคนยุคนี้ไม่นับถือศาสนา*. :<https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/1002732>
- [7] Kitiarsa, P. (2012). *Mediums, Monks, and Amulets: Thai Popular Buddhism Today*. Silkworm Books.
- [8] Rungfamai, K. (2018). Buddhism and the Modernity of Thai Society. *Studies in Higher Education*, 43(7), 1268-1278.
- [9] Swearer, D. K. (2010). *The Buddhist world of Southeast Asia*. State University of New York Press.
- [10] Komin, S. (1991). *Psychology of the Thai People: Values and Behavioral Patterns*. National Institute of Development Administration (NIDA).
- [11] Ishii, Y. (1986). *Sangha, state, and society: Thai Buddhism in history*. University of Hawaii Press.
- [12] ไสว มาลาทอง. (2562). *การศึกษาริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชน ผู้สนใจทั่วไป*. โรงพิมพ์การศาสนา.
- [13] Peleggi, M. (2007). *Thailand: The worldly kingdom*. Reaktion Books.
- [14] Phra Poomjieo. (2011). *Buddhism and youth: Buddhist approaches to the youth in contemporary society*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- [15] วงศธรณ์ ทุมกิจจ. (2566). *White Lies (คำโกหกสีขาว)*. <https://Psychologistchair.com>
- [16] Smith, L. (2019). *Buddhism in the 21st Century: Challenges and Adaptations*. Cambridge University Press.